

RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

ARREST

van 20 augustus 2019 met nummer RvVb-A-1819-1327
in de zaak met rolnummer 1617-RvVb-0595-A

Verzoekende partijen	<ol style="list-style-type: none">1. de heer Bart CLÉMENT2. de heer Tony VERVENNE3. de heer Dieter REBRY <p>vertegenwoordigd door advocaten Ludo OCKIER en Michaël DE MOL met woonplaatskeuze op het kantoor te 8500 Kortrijk, Beneluxpark 3</p>
Verwerende partij	<p>de GEWESTELIJKE STEDENBOUWKUNDIGE AMBTENAAR van het Departement OMGEVING, afdeling West-Vlaanderen</p> <p>vertegenwoordigd door advocaat Yves FRANCOIS met woonplaatskeuze op het kantoor te 8790 Waregem, Eertbruggestraat 10</p>
Tussenkommende partijen	<ol style="list-style-type: none">1. de nv ELECTRABEL2. de nv YARD ENERGY DEVELOPMENT <p>vertegenwoordigd door advocaten Tangui VANDENPUT en Patrik DE MAEYER met woonplaatskeuze op het kantoor te 1160 Brussel, Tedescolaan 7</p>

I. BESTREDEN BESLISSING

De verzoekende partijen vorderen met een aangetekende brief van 14 april 2017 de vernietiging van de beslissing van de verwerende partij van 17 februari 2017.

De verwerende partij heeft aan de eerste tussenkommende partij een stedenbouwkundige vergunning verleend onder voorwaarden voor het oprichten van vier windturbines op de percelen gelegen te 8500 Bellegem (Kortrijk), Dottenijsestraat, Ijzerhandstraat, Kwabrugstraat, met als kadastrale omschrijving afdeling 11, sectie B, nummers 519C, 544A, 561A en 447C.

II. VERLOOP VAN DE RECHTSPLEGING

De tussenkommende partijen verzoeken met een aangetekende brief van 23 juni 2017 om in de procedure tot vernietiging tussen te komen.

De voorzitter van de Raad laat de tussenkommende partijen met een beschikking van 19 februari 2018 toe in de debatten.

De verwerende partij dient een antwoordnota en het administratief dossier in. De tussenkomende partijen dienen een schriftelijke uiteenzetting in. De verzoekende partijen dienen een wederantwoordnota in. De verwerende partij dient geen laatste nota in. De tussenkomende partijen dienen een laatste schriftelijke uiteenzetting in.

De kamervoorzitter behandelt de vordering tot vernietiging op de openbare zitting van 21 augustus 2018.

Advocaat Michaël DE MOL voert het woord voor de verzoekende partijen. Advocaat Yves FRANCOIS voert het woord voor de verwerende partij. Advocaat Laurens DE BRUCKER, *loco* advocaten Tanguy VANDENPUT en Patrik DE MAEYER, voert het woord voor de tussenkomende partijen.

Het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (DBRC-decreet) en het besluit van de Vlaamse regering van 16 mei 2014 houdende de rechtspleging voor sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges (Procedurebesluit) zijn toegepast.

De artikelen 37 en 38 DBRC-decreet zijn van toepassing zoals gewijzigd door het decreet van 9 december 2016.

III. FEITEN

De eerste tussenkomende partij dient op 4 november 2015 bij de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar een aanvraag in voor een stedenbouwkundige vergunning voor “het oprichten van vier windturbines” op de percelen gelegen te 8500 Bellegem (Kortrijk), Dottenijsestraat, Ijzerhandstraat, Kwabrugstraat.

De percelen liggen volgens de bestemmingsvoorschriften van het gewestplan ‘Kortrijk’, vastgesteld met koninklijk besluit van 4 november 1977 deels in agrarisch gebied en deels in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De vier windturbines worden opgericht in agrarisch gebied maar de wieken van de turbines draaien deels over het agrarisch gebied en deels over het landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De tijdelijke werkzones en toegangswegen zijn deels gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Tijdens het openbaar onderzoek, georganiseerd van 31 december 2015 tot en met 29 januari 2016, dienen de verzoekende partijen een bezwaarschrift in. Er worden 12 individuele bezwaren ingediend en 2.701 collectieve bezwaren, die na digitale invoeren teruggebracht werden tot 1.658 unieke ondertekenaars.

Het college van burgemeester en schepenen van de stad Moeskroen adviseert op 18 januari 2016 voorwaardelijk gunstig.

Het college van burgemeester en schepenen van de stad Kortrijk adviseert op 20 december 2016 voorwaardelijk gunstig:

De verwerende partij verleent op 17 februari 2017 een stedenbouwkundige vergunning. De verwerende partij beslist:

“ ...

ONVERENIGBAARHEID MET DE BESTEMMINGSVOORSCHRIFTEN

De bezwaren handelen over:

(...)

Standpunt college van burgemeester en schepenen van Kortrijk:

- "De aanvraag is niet verenigbaar met de gewestplanbestemming want de aanvraag staat niet in functie van agrarische of para-agrarische activiteiten. Art 4.4.9. van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening maakt het mogelijk dat in agrarisch gebied windturbineprojecten worden vergund (zogenaamde 'clicheringsregel'). Voorwaarde hierbij is dat het om projecten gaat met een beperkte Impact zodat de algemene bestemming niet in het gedrang gebracht wordt. De impact op het landbouwgebruik ter plaatse is eerder beperkt. Dit blijkt eveneens uit het advies van het Departement Landbouw en Visserij.

De bestemmingsmatige verenigbaarheid met 'gewoon' agrarisch gebied (grondinname) dan wel met 'landschappelijk waardevol' agrarisch gebied (overdraaiende wieken) doet in principe niet ter zake aangezien de clicheringsregel geen onderscheid maakt tussen beide categorieën.

Het landschappelijk waardevol karakter betreft namelijk slechts een overdruk op het agrarisch gebied die uiteraard 'vergelijkbaar' zijn met de categorie van gebiedsaanduiding 'landbouw'. De ruimtelijke structuurplannen hebben echter geen verordenende kracht en zij vormen geen beoordelingsgrond voor de werken en handelingen die onderworpen zijn aan een stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Zij zijn immers beleidsplannen en geen bestemmingsplannen. Voor wat betreft het beleid wordt op alle niveaus gestreefd naar de productie van duurzame energie, waarbij de nodige richtlijnen, normen en kaders zo opgesteld werden dat voor windturbines de hinder zo veel mogelijk beperkt moet worden.

Voor wat betreft de bestemming zijn de plannen van aanleg en de ruimtelijke uitvoeringsplannen de (enige) beoordelingsgrond voor stedenbouwkundige vergunningen.

Er kan door het College van Burgemeester en Schepenen geen verbod ingesteld worden op het (opnieuw) indienen van vergunningsaanvragen voor een bepaalde handeling en/of in een bepaalde omgeving. Een voorgaande weigering impliceert niet dat geen nieuw dossier ingediend of mogelijks vergund kan worden. Elke aanvraag zal telkens opnieuw beoordeeld worden aan de hand van het geldende juridische en beleidskader, rekening houdend met de goede ruimtelijke ordening. De verenigbaarheid met sectorale en andere wetgeving is niet van stedenbouwkundige en/of ruimtelijke aard

Het plaatsen van windturbines in de omgeving is in geen geval de voorbode van een eventuele verdere industrialisering van de omgeving. De bestemming agrarisch gebied blijft de geldende bestemming.

Bovendien werden bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2008, in het kader van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur in uitvoering van het RSV tweede fase, de bestemmingen (oa. de agrarische gebieden, natuur- en reservaatgebieden,...) van het gewestplan herbevestigd.

Alle aanvragen tot het vestigen van activiteiten in deze omgeving zijn onderworpen aan de Vlaamse reglementering mbt de ruimtelijke ordening, oa. de Vlaamse Codex Ruimtelijke ordening, en zijn uitvoeringsbesluiten waaronder oa. het Koninklijk Besluit van 8 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen.

- Voorliggende aanvraag wordt niet gekaderd binnen een groter project van 11 windmolens die ingeplant zouden worden in het open ruimtegebied van Bellegem - Rollegem - Sint-Denijs. Daarenboven is dergelijk project niet gekend bij de stad.

Er kan dus, op dit moment, niet gesproken worden van een 'eerste fase' van de ontwikkeling.

- *De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening voorziet met de clicheringsregel (art. 4.4.9. VCRO) expliciet de mogelijkheid om windturbines op te richten binnen gewestplanbestemmingen waar dit voorheen niet mogelijk was. Concreet betekent dit onder meer dat door middel van de clichering windturbines vergund kunnen worden binnen het agrarisch gebied.*

Louter het feit dat deze juridische mogelijkheid bestaat, impliceert niet dat automatisch een vergunning verleend zal worden. Elke aanvraag moet steeds voldoen aan de geldende stedenbouwkundige én sectorale regelgeving én dient in overeenstemming te zijn met de plaatselijke goede ruimtelijke ordening. De omzendbrief RO 2014/02 is hierbij een duidelijk richtinggevend kader."

Beoordeling door de gewestelijke stedenbouwkundige ambtenaar:

- *Er wordt aangesloten bij het standpunt van het college van burgemeester en schepenen van Kortrijk.*
- *De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening voorziet met de clicheringsregel (art. 4.4.9. VCRO) expliciet de mogelijkheid om windturbines op te richten binnen gewestplanbestemmingen waar dit voorheen niet mogelijk was (zie "Afwijkingen van stedenbouwkundige voorschriften"). Concreet betekent dit onder meer dat door middel van de clichering windturbines vergund kunnen worden binnen het agrarisch gebied. Louter het feit dat deze juridische mogelijkheid bestaat, impliceert niet dat automatisch een vergunning verleend zal worden. Aanvragen dienen steeds te voldoen aan de geldende stedenbouwkundige én sectorale regelgeving én dient de aanvraag in overeenstemming te zijn met de plaatselijke goede ruimtelijke ordening. De omzendbrief RO 2014/02 is hierbij een duidelijk richtinggevend kader.*
- *Industriegebieden, havengebieden, bedrijventerreinen e.d. vormen inderdaad goede aanknopingspunten voor het oprichten van windturbines. Niettegenstaande ligt voorliggende aanvraag zich langs een positief aanknopingspunt. Als voornaamste kenmerk onderscheiden we de koppeling met een bestaande lijnstructuur: de autosnelweg A17/E403. De parallelle inplanting met deze structuur benadrukt de bestaande lijnstructuur en behoudt de open ruimte rondom. Binnen de projectzone bevinden zich twee hoogspanningsleidingen en een GSM-mast. Zie 7. "Functionele inpasbaarheid: clustering & aansluiting op bestaande infrastructuur & constructies".*
- *De aanvraag betreft geen industrieel project, noch het begin van de industrialisering van de omgeving. Industriële activiteiten zijn niet vergunbaar in dit gebied.*
- *De aanwezigheid van het windturbinepark heeft een minimale impact op de normale agrarische activiteiten op deze gronden. Dit wordt eveneens bevestigd door het advies van het departement Landbouw en Visserij, op voorwaarde dat de tijdelijke werkzones na de werken zo snel mogelijk in de oorspronkelijke staat worden hersteld en de betrokken landbouwpercelen ten allen tijde bereikbaar blijven voor de landbouwers. Deze voorwaarden uit dit advies worden gekoppeld aan de stedenbouwkundige vergunning (zie ook 3. "Opbrengstverlies").*
- *De verenigbaarheid met sectorale en andere wetgeving (bv. pachtwet) is niet van stedenbouwkundige en/of ruimtelijke aard.*
- *Met betrekking tot de esthetische toets wordt verwezen naar 13. "Impact op het landschap" en 15. "Impact op het onroerend erfgoed" en 6. "Onverenigbaarheid met de goede ruimtelijke ordening"). Zoals de bezwaarhebbers stellen, dient de impact op het landschap beoordeeld te worden, los van het feit of de aanvraag al dan niet gelegen is in een landschappelijk waardevol gebied.*

Conclusie:

De bezwaren betreffende de onverenigbaarheid met de bestemmingsvoorschriften zijn deels gegrond. De voorwaarden uit het advies van het departement Landbouw en Visserij worden gekoppeld als voorwaarde aan de vergunning.

(...)

BEOORDELING VAN DE GOEDE RUIMTELIJKE ORDENING

...

ART. 4.4.9. UIT DE VLAAMSE CODEX RUIMTELIJKE ORDENING

De aanvraag is gelegen in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied volgens het vigerend gewestplan en is bijgevolg onverenigbaar met de gebiedsbestemming. Windturbines kunnen niet beschouwd worden als landbouw in de ruime zin.

De vier windturbines worden ingeplant in agrarisch gebied. De wieken van de turbines draaien deels over agrarisch gebied en deels over landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De tijdelijke werkzones en toegangswegen zijn deels gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Conform de bepalingen van artikel 4.4.9. VCRO kan het vergunningverlenende bestuursorgaan bij het verlenen van een stedenbouwkundige vergunning in een gebied dat sorteert onder de voorschriften van het gewestplan afwijken van de bestemmingsvoorschriften, indien het aangevraagde kan worden vergund op grond van de voor de vergelijkbare categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding bepaalde standaardtypebepalingen, vermeld in de bijlage bij het Besluit van de Vlaamse Regering van 11 april 2008 tot vaststelling van nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Overwegende dat de vergelijkbare categorie van gebiedsaanduiding agrarisch gebied "landbouw" is, is het mogelijk om windturbines en windturbineparken, alsook andere installaties voor de productie van (hernieuwbare) energie of energierecuperatie aan te brengen.

Deze bepalingen houden echter enkel rekening met de basiskleur van het gewestplan en niet met de overdruk 'landschappelijk waardevol gebied'. Dit betekent dat de voorschriften vermeld in art. 15.4.6.1, van het koninklijk besluit van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen, met name: "Landschappelijke waardevolle gebieden zijn gebieden waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapsontwikkeling te doen." onverminderd van toepassing zijn. Bijgevolg moet er een uitgebreide toetsing gemaakt worden van de aanvraag ten opzichte van de landschappelijke waarden.

De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de regelgeving zoals die geldt op datum van de huidige beslissing. Niettemin is het opportuun om nu reeds te verwijzen naar de Codextrein die op dit ogenblik in behandeling is in het Vlaamse parlement, en waar een nieuw art. 5.7.1 VCRO voorgesteld wordt in art. 76 van het voorontwerp van decreet houdende wijziging van diverse bepalingen inzake ruimtelijke ordening, milieu en omgeving. Art. 5.7.1, §1, 2° lid VCRO, dat op vandaag dus nog NIET van toepassing is, zal mogelijkerwijze luiden:

"Bij de beoordeling van vergunningsaanvragen wordt rekening gehouden met de actueel in het gebied aanwezige karakteristieke landschapselementen en landschapsopbouw. In deze gebieden mogen slechts handelingen en werken worden uitgevoerd in zoverre op basis van een afweging wordt aangetoond dat het aangevraagde landschappelijk inpasbaar is in het gebied. Deze afweging kan een beschrijving van maatregelen bevatten ter bevordering van de landschapsintegratie, in voorkomend geval met betrekking tot de inplanting, gabariet, architectuur, aard van de gebruikte materialen en landschapsinkleding en kan eveneens rekening houden met de landschapskenmerken uit de vastgestelde

landschapsatlas vermeld in artikel 4.1.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en de mate waarin het landschap gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van clusters van bedrijfscomplexen of verspreide bebouwing of de aanwezigheid van lijninfrastructuur."

De turbines worden ingeplant op percelen akkerland, op actief uitgebate landbouwpercelen. Het feitelijke grondgebruik van een windturbine is gering.

De inplanting van windmolens 2, 3 en 4 zijn zo gekozen dat er niet echt restperceeltjes ontstaan. De toegangswegen worden voorzien langs de perceelsgrenzen. De schade aan de landbouwstructuren blijft door de gekozen inplanting vrij minimaal, en is dan ook aanvaardbaar voor het departement Landbouw en Visserij.

Voor wat betreft windturbine 1 vraagt het departement Landbouw en Visserij om de windturbine te verplaatsen naar de hoek van het perceel om de impact op de landbouwuitbating te verkleinen. Dit is echter niet mogelijk gelet op de buffer van de autosnelweg en de hoogspanningsleidingen. Een verschuiving zou ook betekenen dat de windturbine dicht bij een woning komt te liggen, wat inzake hinder en gelet op de ingediende bezwaren niet gewenst is. Daarenboven wordt geprefereerd de windturbines uit het agrarisch landschappelijk waardevol gebied te houden, in aansluiting op de autosnelweg. Gelet op deze zaken en het feit dat er links en rechts van de turbine landbouwgebruik mogelijk blijft, is de gewenste inplanting van windturbine 1 aanvaardbaar. Conform het advies van het departement Landbouw en Visserij dienen de tijdelijke werfzones na de werken zo snel mogelijk in de oorspronkelijke staat hersteld te worden en de betrokken landbouwpercelen ten allen tijde bereikbaar te blijven voor de landbouwers.

Zie ook "Het openbaar onderzoek", 5. "Onverenigbaarheid met de bestemmingsvoorschriften".

Voor de esthetische toets wordt verwezen naar "Esthetische toets: impact op het landschap, de natuur en het erfgoed"

OMZENDBRIEF "Afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines" van 25/04/2014

Volgens art. 4.4.9. VCRO kan er dus afgeweken worden van de bestemming "agrarisch gebied" maar hiertoe dient eveneens een ruimtelijke afweging te gebeuren. Bijgevolg dient de aanvraag getoetst te worden aan de richtlijnen zoals geformuleerd in de omzendbrief "Afwegingskader en randvoorwaarden voor de oprichting van windturbines" van 25/04/2014 (R0/2014/02).

De omzendbrief steunt op een aantal belangrijke pijlers waaronder een duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Duurzaam ruimtegebruik houdt in dat rekening wordt gehouden met de meest optimale planmatige invulling van een gebied, onder andere in functie van de kwetsbaarheid en de draagkracht van het gebied. Windturbines kunnen namelijk nadrukkelijk een effect hebben op de site en de ruime omgeving.

Ook het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen gaat uit van duurzaamheid. Duurzaamheid vormt dus een onderdeel van de goede ruimtelijke ordening. Het komt er bijgevolg op aan de vraag naar locaties voor de inplanting van windturbines te verzoenen met de vraag naar een kwaliteitsvolle ruimtelijke ordening. Relevant voor het locatievraagstuk van windturbines is één van de basisdoelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, namelijk het behoud en waar mogelijk de versterking van het buitengebied. Complementair hieraan is ook het ruimtelijk principe van de gedeconcentreerde bundeling van belang. Door het concentreren van activiteiten (in de kernen van het buitengebied en aansluitend bij stedelijke gebieden) moet de verdere versnippering worden tegengegaan

en ook de druk op het buitengebied worden verminderd. Bij de ruimtelijke ingreep wordt ernaar gestreefd bijkomende negatieve, storende visuele vervuiling of impact op een gebied of locatie zoveel mogelijk te vermijden of te minimaliseren.

Bundelings- en clusteringsprincipe

Zie ook "Het openbaar onderzoek", 7. "Functionele inpasbaarheid: clustering & aansluiting op bestaande infrastructures & constructies".

Het ruimtelijk principe van gedeconcentreerde bundeling uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wordt algemeen voor de inplanting van windturbines verfijnd in het principe van de plaatsdeling (site sharing). Door windturbines zoveel als mogelijk te bundelen, moet het behoud van de nog resterende open ruimte in het sterk verstedelijkte Vlaanderen worden gegarandeerd. De absolute voorkeur gaat dan ook uit naar het realiseren van windenergieopwekking door middel van een clustering van windturbines. Een verspreide inplanting van verschillende individuele turbines is niet aangewezen. Vanaf 3 windturbines wordt van een cluster gesproken.

Het clusteringsprincipe kan als volgt worden geoperationaliseerd:

1. Er moet in de eerste plaats gestreefd worden naar een ruimtelijke concentratie van windturbines in de nabijheid van of in de stedelijke gebieden/netwerken en de kernen van het buitengebied. Vermindering van de woonkwaliteit kan worden vermeden door te streven naar een bundeling van windturbines met grootschalige bedrijventerreinen, in het bijzonder in de economische poorten (bijvoorbeeld (zee)havengebieden) en netwerken, bepaalde gemeenschapsvoorzieningen, ... Uiteraard moeten het niveau en de reikwijdte van de voorzieningen (de schaal en de potentiële hinder van het windturbinepark) in overeenstemming worden gebracht met het belang van de kern of het stedelijk gebied. Het principe van clustering kan met andere woorden niet resulteren in een grootschalig windturbinepark naast een kleine kern. Tevens dient geopteerd te worden om windturbineparken zoveel mogelijk aan de randen van deze gebieden en aansluitend aan deze gebieden in te planten, zodat de basisbestemming niet in het gedrang komt.
2. Omdat vanuit technisch oogpunt windturbines evenwel over een voldoende grote, obstakelvrije omgeving moeten kunnen' beschikken, kan het bundelen van windturbines met woningen en/of bedrijvigheid niet strikt als een absolute ruimtelijke locatievoorwaarde worden gehanteerd. Een technisch haalbare locatie in de open ruimte kan worden onderzocht indien er naar een zo groot mogelijke ruimtelijke bundeling wordt gestreefd met andere infrastructuur, bij voorkeur grotere lijninfrastructuur (bv. wegen, spoorwegen, rivieren, hoogspanningslijnen,...), die reeds een belangrijke ruimtelijk-landschappelijke en visuele impact heeft en een bijkomende markering kan betekenen.

Uit het dossier blijkt dat er voldoende voldaan is aan bovenvermelde voorwaarden:

- Het voorliggende project zoekt aansluiting bij bestaande (lijn-)infrastructures zoals bedoeld in de omzendbrief RO 2014/02. De vier turbines worden parallel met de autosnelweg A17/E403 opgesteld.
De windturbines worden ingeplant op een gelijkaardige en beperkte afstand (ca. 90 meter) ten opzichte van de rand van de autosnelweg. Hierdoor wordt de lijninfrastructuur zoveel mogelijk gevolgd en benadrukt, waardoor de autosnelweg als ruimtelijk aanknopingspunt fungeert en een ruimtelijke eenheid wordt gevormd met een hoge herkenbaarheid.
De snelweg is auditief sterk aanwezig in het landschap en de inplanting van de turbines zal de ligging van de snelweg fysisch bevestigen in het landschap. De

autosnelweg bestaat uit twee maal twee rijvakken met langs beide zijden een pechstrook en centraal een brede doorgroende strook en omgeven door groene bermen. De autosnelweg is gelegen op of hoger dan het maaiveld van de aanliggende velden en is bijgevolg (ondanks de glooiing in het landschap) zichtbaar in de omgeving. Het betreft een drukke verkeersas met sowieso een grote ruimtelijke impact op het landschap, die niet tenietgedaan wordt door groene inkleding. Met de autosnelweg wordt een duidelijke lijn van een aanzienlijke lengte getrokken in het landschap, mede benadrukt door het drukke verkeer en het daaraan gekoppeld verkeerslawaaï.

- De windturbines hebben een tussenafstand van ca. 750 meter (VVT1-VVr2), ca. 450m (WT2-WT3) en ca. 650m (WT3-WT4). Gezien de lijnopstelling langs de autosnelweg en de tussenafstanden tussen de turbines kan van een cluster en een visuele samenhang gesproken worden. In tegenstelling tot wat de bezwaarhebber stelt, dient geen tussenafstand van ca. 400 meter gehanteerd te worden om van een cluster te kunnen spreken.

De autosnelweg maakt ter hoogte van de aanvraag een flauwe bocht, hetgeen resulteert in een licht gebogen lijnopstelling, die de ruimtelijke inplanting van (en de link met) de snelweg accentueert. Een kaarsrechte lijnopstelling is niet vereist om te spreken van een kwalitatief ruimtelijk project. Hierbij kan ook gewezen worden naar de windturbines langs de E40 te Giste'.

- Een hoogspanningsleiding van 150 Kv dwarsst op ongeveer 100 meter in noordwestelijke richting de autosnelweg. Verderop in die richting, op ongeveer 570 m afstand, dwarsst een 70 kV leiding de autosnelweg. Deze infrastructuur, bestaande uit twee kleurige vakwerkpylonen en tussenliggende hoogspanningsleidingen, heeft hoe dan ook een impact op het landschap.

In de noordelijke hoek van de brug van de Kwabrugstraat met de autosnelweg staat een GSM-mast met hoogte van 42 m. De brug op betonnen pijlers van de Kwabrugstraat over de autosnelweg is eveneens een duidelijk in het landschap aanwezig gegeven is; de Kwabrugstraat gaat middels - een langzaam stijgend traject over de autosnelweg en bestaat uit een tweevaksbaan met aan beide zijden een fiets- en voetpad.

De aanvraag is gebundeld met de hoogspanningsleidingen, de GSM-mast en de brug over de autosnelweg (naast uiteraard de autosnelweg). Deze elementen zijn duidelijk in het landschap aanwezig.

Alhoewel de aanvraag niet gelegen is in het regionaalstedelijk gebied Kortrijk, ligt deze lijnopstelling van 4 turbines langs een positief aanknopingspunt (autosnelweg A17/E403). Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het bundelingsprincipe, ter vrijwaring van de onaangetaste openruimte. Uit het advies van het departement Landbouw en Visserij blijkt ook dat geen fundamentele schade aan grootschalige landbouwstructuren wordt toegebracht. Binnen de projectzone bevinden zich een hoogspanningsleiding en een GSM-mast. De openheid van het aanwezige landschap dient dus gerelativeerd.

Bijgevolg wordt geoordeeld dat de aanvraag beantwoordt aan de in de omzendbrief van 2014 vooropgestelde ruimtelijke principes. Voor wat betreft de landschappelijke principes wordt verwezen naar "Esthetische toets: impact op het landschap, de natuur en het erfgoed" (zie verder).

Verdere ruimtelijke afweging: de windturbines

De windturbines worden vergund met een maximale tiphoogte van 185m en een maximale rotordiameter van 131m. Hierbij kan verwezen worden naar art. 11.5, 2° van het vrijstellingsbesluit (BVR van 16 juli 2010), dat toelaat om binnen deze afmetingen eventueel te kiezen voor een andere windturbine die even hoog is of lager, en met wieken die even

lang zijn of korter, en die er kennelijk hetzelfde uitziet als de vergunde windturbine. Er kan hierbij logischerwijze van uitgegaan worden dat kleinere turbines een kleinere ruimtelijke impact hebben op het landschap.

Voor de beoordeling van de mogelijke hinderaspecten uitgaande van de aanvraag wordt verwezen naar het hoofdstuk "Het openbaar onderzoek" en naar de volgende rubrieken in dit hoofdstuk.

Het college van burgemeester en schepenen van Kortrijk is ongunstig voor wat betreft windturbine 1 (omwille van hinderaspecten, zoals geluid, slagschaduw en veiligheid) en het college van burgemeester en schepenen van Moeskroen voor wat betreft windturbine 4 (omwille van de hinder op vlak van geluid). De argumenten rond hinderaspecten die door de colleges worden aangehaald zijn ruim aan bod gekomen in de procedure voor de milieuvergunning. Zowel in eerste aanleg (provincie), als in tweede aanleg (Vlaams Gewest) werden alle milieutechnische (geluid, slagschaduw, natuur,...) en veiligheidsaspecten van voorliggende aanvraag volledig getoetst aan het wettelijk kader en unaniem goedgekeurd. Ook in het kader van voorliggende aanvraag werden de milieuaspecten bekeken (zie "Het openbaar onderzoek" en zie verder). De nodige voorwaarden in functie van het garanderen van de veiligheid en het beperken van slagschaduw tot een aanvaardbaar niveau worden gekoppeld aan voorliggende vergunning. Voor wat betreft het aspect geluid wordt verwezen naar de bijzondere voorwaarde opgelegd in het kader van de milieuvergunning (zowel in eerste, als tweede aanleg).

Voorliggende aanvraag houdt rekening met de adviezen en standpunten die geformuleerd werden in het kader van voorgaande aanvragen (zie "Historiek"). De windturbines zijn dicht bij de autosnelweg ingeplant, in de strook agrarisch gebied en dus niet meer verderop in het landschappelijk waardevol gebied. Dit zorgt niet alleen voor een grotere ruimtelijke eenheid, maar reduceert ook de impact op het omliggende landschap en op de twee woningen aan de IJzerhandstraat nabij windturbine 1.

Werkplatformen en toegangswegen

Er is getracht zoveel mogelijk de bestaande wegen en paden te gebruiken, zowel voor de aanvoer van materiaal als voor onderhoud. Voor de aanvoer van materiaal en voor onderhoud kan gebruik gemaakt worden van de A17/E403 en de aanwezige lokale wegen die eventueel tijdelijk verbreed zullen worden. Het Agentschap voor Wegen en Verkeer gaat akkoord met de aanleg van de tijdelijke toegangswegen en werkplatformen in de bufferstrook langs de autosnelweg.

De aan te leggen wegen en werkzones die aangelegd worden hebben een tijdelijk karakter, zodat de ruimtelijke impact beperkt blijft. Bij de aanleg wordt de mogelijke hinder voor de eigenaars van de gronden beperkt door de wegen zo veel als mogelijk langs de rand van de percelen te voorzien. De werkplatformen sluiten aan bij de turbines. Naar aanleiding van het advies van de provinciale Dienst Waterlopen werden dd. 16/02/2014 voor de vier windturbines aangepaste plannen opgemaakt (zie bijlage). Op deze aangepaste plannen is ook het aandeel verharding beperkt: de tijdelijke werkplatformen hebben een grootte van 40m x 25,5m (i.p.v. 60m x 30m). Hierdoor wordt de ruimtelijke impact beperkt.

Na de realisatie van de Windturbines zullen de verhardingen opgebroken worden: de werkplatformen worden tot een minimum beperkt in functie van het onderhoud van de windturbines. In functie van de bereikbaarheid van de turbines wordt enkel gebruik gemaakt van de strikt noodzakelijke toegangswegen. Conform het advies van het departement Landbouw en Visserij dienen de tijdelijke werfzones na de werken zo snel mogelijk in de oorspronkelijke staat hersteld te worden.

Elektrische aansluiting

In functie van de aansluiting op het lokale distributienet wordt de stroom afgevoerd via een ondergrondse kabel naar het gemeenschappelijk aansluitingspunt. In een voorstudie en in samenspraak met Eandis dient het exacte tracé nog te worden bepaald. De ruimtelijke impact zal echter beperkt zijn, gezien de ondergrondse ligging van de kabels en hét feit dat deze kabels zo veel als mogelijk langs de toegangswegen en de openbare weg zullen worden gelegd.

Indien er nog ondergrondse kruisingen met waterlopen zullen worden gerealiseerd, dan dient een machtiging te worden gevraagd aan de provincie.

ESTHETISCHE TOETS: IMPACT OP HET LANDSCHAP, DE NATUUR EN HET ERFGOED

Het landschap

Zie "Het openbaar onderzoek", 13. "Impact op het landschap/open ruimte & visuele impact". Het doorgroende en licht glooiende landschap is gekenmerkt door akkers en weilanden en wordt doorsneden door bomenrijen en solitair voorkomende bomen of bomengroepen. Het landschap is evenwel niet open en homogeen: de bebouwing en infrastructuur komt zowat overal verspreid voor. De snelweg, de hoogspanningsleidingen, een GSM-mast en ook de verspreid gelegen bebouwing zijn onmiskenbaar ruimtelijke gegevens in het landschap.

De wieken van de windturbines draaien deels over het landschappelijk waardevol agrarisch gebied en ook de tijdelijke toegangswegen en werkplatformen zijn deels gelegen in landschappelijk waardevol gebied. Door de ligging op maaiveldniveau (en de beperkte afmetingen, zie voorwaarden) is de ruimtelijke impact van de verhardingen op het landschappelijk waardevol gebied niet van die aard dat een onaanvaardbare verstoring wordt teweeggebracht. Het draaien van de wieken boven landschappelijk waardevol gebied is afhankelijk van de windrichting. Gelet op de overwegende zuidwest-richting van de wind, dwars op de lijn turbines, en dus dwars op de grens van het landschappelijk waardevol gebied, is dit overdraaien in slechts een beperkte tijdsperiode een realiteit. Dit beperkte tijdelijk karakter samen met de hoogte van de wieken ten opzichte van de waarnemer op grondniveau en de afwezigheid van effectieve constructies op grondniveau leidt er toe dat, na afweging ten opzichte van het algemene belang inzake groene energieproductie (windturbines hebben een ecologische connotatie en aldus een positief effect op de landschapsbeleving) besloten kan worden dat er geen afbreuk gedaan wordt aan de landschapsschoonheid van de omgeving.

De windturbines liggen in een strook langs de snelweg die ruimtelijk, omwille van de ligging van de snelweg, niet als landschappelijk waardevol is bestemd. Het opschuiven van de turbines buiten het landschappelijk waardevol gebied in een reeds aangetast gebied, getuigt van respect voor de planologisch vastgelegde bestemming.

De zichtbaarheid en landschappelijke impact van de turbines is onmiskenbaar, doch dit dient echter niet per definitie als hinderlijk beschouwd worden. Voorliggende aanvraag voorziet een geclusterde opstelling in lijnverband aansluitend bij een bestaande ruimtelijk-landschappelijke as, met beperkte onderlinge afstanden in functie van de herkenbaarheid als ruimtelijke eenheid. De windturbines geven hier een structuur en meer duidelijke herkenbaarheid aan de omgeving, Zij kunnen als bakens in de omgeving worden beschouwd. De masten van windturbines nemen een geringe oppervlakte in beslag in het landschap. De transparantie op de horizon door de inplanting van de windturbines wordt amper gewijzigd. De vier windturbines zijn van eenzelfde type en zijn dus gelijkaardig qua dimensies en kleurgebruik. De windturbines zijn van een traag draaiend type; een laag toerental wordt als statiger en minder storend ervaren dan een hoog toerental.

De visuele landschappelijke impact van windturbines kan sterk verschillen naargelang het type, verhouding, de kleur, het inplantingspatroon en de eventuele bebakening van de turbines. Het windpark zal uit vier windturbines van eenzelfde type bestaan, die door middel van een bepaald systeem afzonderlijk geregeld kunnen worden. Dit betekent dat zowel geluid als slagschaduw per turbine kunnen worden ingesteld. Alle windturbines hebben een gelijke hoogte en rotordiameter.

Door het aanpassen van de kleur kan de contrastwerking met de omgeving groter of kleiner worden. De buitenkant van de windturbines (mast, gondel en wieken) zal worden uitgevoerd in een neutrale kleur (licht grijs). Afhankelijk van de gebruikte materialen zullen de mast, gondel en wieken al dan niet worden geverfd (bij voorbeeld RAL 7035 = licht grijs). Om de landschappelijke impact bijkomend te beheersen mag, conform het advies van het college van burgemeester en schepenen van Kortrijk, op de turbines geen belettering of reclame aangebracht worden.

Het verplicht aanbrengen van een bebakening (zie advies Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer) is niet van die aard dat een relevant grotere visuele en/of landschappelijke impact ten opzichte van de grootschalige constructies op zich bewerkstelligd wordt. De verplichte bebakeningsmaatregelen zijn overdag, wanneer de landschapsbeleving merkkelijk groter is dan 's nachts, enkel in zeer ondergeschikte mate op te merken.

Natuur

Zie "Het openbaar onderzoek", 14. "Impact op de aanwezige natuurelementen & beschermde diersoorten".

Er kan verwezen worden naar het advies van het Agentschap voor Natuur en Bos, dat stelt dat er geen significante effecten op avifauna- te verwachten zijn, dat de windturbines op minstens 200m gelegen van alle kleine landschapselementen zijn en dat er geen significante effecten verwachten worden op vleermuizen.

Zowel voor vogels als vleermuizen zijn er geen belangrijke trekroutes over de locatie of pleistergebieden in de omgeving zijn. Voor deze soortgroepen zijn er dus geen significante effecten te verwachten. De aanvraag houdt geen inbreuk in op het soortenbesluit en de mogelijke verstoring van vogels en vleermuizen is verwaarloosbaar. De effecten op de natuur zijn aanvaardbaar.

Erfgoed

Zie "Het openbaar onderzoek", 15. "Impact op het onroerend erfgoed".

MOGELIJKE HINDERASPECTEN

Ten opzichte van het vorige aanvraag is erop gelet om de afstand tot de dichtstbijzijnde woning te vergroten (de meest nabije woning bevindt zich op 211 m van turbine 1), zodat in functie van het beperken van mogelijke hinderaspecten.

Veiligheidsaspecten

Zie "Het openbaar onderzoek", 9. "Hinderaspecten: algemene veiligheid" en 12. "Hinderaspecten: ligging t.o.v. woningen". Volgende veiligheidsaspecten worden besproken: ijsval en sneeuw, impact op de omliggende woningen, risico t.o.v. het verkeer en risico op mast- en gondelval.

Bij de aanvraag is een veiligheidsstudie gevoegd, met gedetailleerde beschrijving van alle gebruikte modellen en resultaten. In deze studie is men uitgegaan van een (te streng) wordt

case scenario met turbinetypes die zelfs de aanvraaglimieten overschrijden (en bijgevolg grotere risicocontouren inhouden).

De windturbines zijn volgens de norm IEC 61400-1 Ed. 2 gecertificeerd.

In functie van het garanderen van de veiligheid dienen de windturbines voorzien te worden van een ijsdetectiesysteem, met volgende standaardmaatregelen:

- Redundante ijsdetectiesystemen worden in voege gesteld (zoals bepaald bij de vergunningsaanvraag). Afhankelijk van de fabrikant zijn dit meteorologische meettoestellen en/of productieafwijkingen (ijsvorming vergroot de weerstand op de wieken).
- Van zodra één van de systemen alarm geeft, wordt de turbine stilgelegd.
- Een turbine wordt enkel en alleen opgestart na visuele inspectie van de wieken en acceptabele weersomstandigheden.

Door het toepassen van ijsdetectiesystemen wordt het risico van ijsworp tot een absoluut minimum beperkt. Bij de definitieve keuze van het merk/type van windturbine dient men ervoor te zorgen dat geen enkele woning zich binnen de perimeter van het 10-6 risico bevindt.

Mits het opleggen van deze voorwaarden, kan geconcludeerd worden dat het windturbinepark geen aanleiding geeft tot onaanvaardbare risico's.

Geluidsimpact

Zie "Het openbaar onderzoek", 10. "Geluidshinder" en 12. "Hinderaspecten: ligging t.o.v. woningen".

Een geluidsstudie is bij de aanvraag gevoegd, waarin de geluidsimpact van het windturbinepark op de directe omgeving wordt geanalyseerd en een aftoetsing wordt gemaakt aan de geluidsnormen. In de geluidsstudie is aangetoond dat het specifieke geluid 's avonds en 's nachts ter hoogte van een aantal woningen in de nabije omgeving de normen wordt overschreden.

Inzake het beperken van het geluid tot een aanvaardbaar niveau, wordt verwezen naar de bijzondere voorwaarde opgelegd in het kader van de milieuvergunning, waarin voor de eigenlijke exploitatie een bridageschema en een immissieberekening met dit bridageschema wordt gevraagd. Mits toepassing van geluidsreductiemodi zal ten allen tijde (zowel tijdens de dag als 's avonds en 's nachts en bij ongunstige windcondities) voldaan worden aan de richtwaarden.

Het advies van Moeskroen is ongunstig m.b.t. de meest zuidelijke windturbine 4, gelegen in de nabijheid van de Rue du Boeuf woning huisnr. 4, om de rust (geluid) te kunnen garanderen. Het normaal woon-en leefcomfort m.b.t. tot de woningen nabij het industriegebied komt, gezien het voorgaande en mits het respecteren van de Vlaremmilieuwetgeving, niet in het gedrang. Een duurzame ruimtelijke ordening blijft gevrijwaard.

Slagschaduw

Zie "Het openbaar onderzoek", 11. "Hinderaspecten; slagschaduw" en 12. "Hinderaspecten: ligging t.o.v. woningen".

Een gedetailleerde studie van de slagschaduwimpact van het windturbinepark op de nabije omgeving is bij de aanvraag gevoegd. De resultaten van de gedetailleerde slagschaduwstudie tonen aan dat er enkele woningen meer dan 8 uur per jaar en/of 30 minuten per dag slagschaduw zullen ondervinden. De windturbines dienen bijgevolg voorzien te worden van een slagschaduwdetectiesysteem, waarbij de turbines door

automatische sturing kunnen worden stilgelegd als er 30 minuten slagschaduw is per dag en/of bij meer dan 8 uur per jaar.

Visuele impact en lichtreflecties

Het effect van lichtreflecties treedt op wanneer het zonlicht weerkaatst op de wieken. Draaiende wieken van windturbines kunnen een verblindend effect hebben dat storend is voor omwonenden, mensen die in de omgeving werken of voorbijrijdende chauffeurs. De wieken van elke windturbine zijn behandeld met een speciale matte coating die het zonlicht voor een groot deel absorbeert, zodat er geen gevaar op reflectie is.

Naar aanleiding van het advies van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer dienen de windturbines voorzien te worden van een dag- en nachtbebakening van categorie C. Dit zorgt niet voor een onaanvaardbare verhoging van de visuele impact (zie hoger).

...

ALGEMENE CONCLUSIE

Uit bovenstaande motivering blijkt dat de aanvraag in overeenstemming is (of kan gebracht worden mits het opleggen van de nodige voorwaarden) met de wettelijke bepalingen, alsook met de goede plaatselijke ordening en met zijn onmiddellijke omgeving.

...

Dit is de bestreden beslissing.

Ook de heer Jean-Claude DESROUSSEAUX en mevrouw Theresia BAMELIS vorderen met een aangetekende brief van 15 april 2017 de vernietiging van de bestreden beslissing. Dit beroep heeft als rolnummer 1617/RvVb/0593/A.

IV. ONTVANKELIJKHEID VAN DE TUSSENKOMST

1.

Uit het dossier blijkt dat het verzoek tot tussenkomst van de eerste tussenkomende partij tijdig en regelmatig is ingesteld. Er worden geen excepties opgeworpen.

2.

De tussenkomende partijen delen in hun schriftelijke uiteenzetting mee dat het windturbineproject van de tweede tussenkomende partij is overgedragen aan de eerste tussenkomende partij, zodat deze laatste als enige tussenkomende partij beschouwd moet worden. De tweede tussenkomende partij doet aldus afstand van haar verzoek tot tussenkomst.

3.

Hierna wordt met ‘tussenkomende partij’ dan ook telkens de ‘eerste tussenkomende partij’ bedoeld.

V. ONTVANKELIJKHEID VAN DE VORDERING TOT Vernietiging

A. Ontvankelijkheid wat betreft de tijdigheid van het beroep

Uit het dossier blijkt dat de vordering tijdig is ingesteld en het rechtens vereiste rolrecht tijdig is betaald. Er worden geen excepties opgeworpen.

B. Ontvankelijkheid wat betreft het belang van de verzoekende partijen

Standpunt van de partijen

1.

De verzoekende partijen stellen eigenaars en/of bewoners te zijn van woningen gelegen in de omgeving van de geplande windturbines. Zij wijzen erop dat de woningen op ongeveer 250 à 300 meter van de dichtstbijzijnde windturbines zijn gelegen.

Gelet op de aard van de aanvraag, met name de oprichting van vier grootschalige windturbines met een rotordiameter van 131 meter en een toprotorhoogte van 185 meter, vrezen zij voor zichthinder, lawaaihinder en slagschaduw, zowel in hun woningen, tuinen als bij de gewoonlijke activiteiten in de nabijheid van hun woningen. De derde verzoekende partij wijst er nog op te wonen in het Waalse Gewest, waar als norm geldt dat de minimale afstand tot woongebieden viermaal de toprotorhoogte moet bedragen en minimaal 400 meter tot individuele woningen.

De verzoekende partijen stellen tot slot nog dat de inplanting van de windturbines zal leiden tot een waardevermindering van hun eigendom.

2.

De verwerende partij betwist het belang van de verzoekende partijen niet en stelt integendeel dat de verzoekende partijen aannemelijk lijken te maken rechtstreekse of onrechtstreekse hinder of nadelen te kunnen ondervinden ingevolge de realisatie van het vergunde project.

3.

De tussenkomende partij betwist het belang van de verzoekende partijen. Het volstaat niet dat de verzoekende partijen stellen omwonende te zijn en zij maken de beweerdte hinder en nadelen niet voldoende aannemelijk.

Zij stelt vast dat de verzoekende partijen op een ruime afstand van de windturbines wonen, met name op 250 à 300 meter van de dichtstbijzijnde windturbine. De tussenkomende partij wijst op rechtspraak van de Raad die stelt dat het louter beschikken over zakelijke of persoonlijke rechten met betrekking tot een onroerend goed dat onmiddellijk gelegen is naast het perceel waarop de bestreden beslissing slaat, niet volstaat. Hieruit leidt de tussenkomende partij dan ook af dat eigenaars van percelen die zich op honderden meters van het aanvraagperceel bevinden des te concreter en zorgvuldiger de te vrezen hinder dienen te omschrijven. Volgens de tussenkomende partij brengen de verzoekende partijen zeer weinig concrete gegevens aan die betrekking hebben op hun belang.

Inzake de beweerdte visuele hinder stellen de verzoekende partijen louter dat de windturbines in hun gezichtsveld worden opgericht, waardoor visuele hinder wordt veroorzaakt. Ieder concreet element met betrekking tot deze hinder ontbreekt evenwel. Gelet op de afstand tot de dichtstbijzijnde windturbine, kan de visuele hinder niet zonder meer aangenomen worden. Zij tonen niet aan dat zij vanuit hun eigendom de windturbines daadwerkelijk visueel zullen waarnemen. Hun verzoekschrift bevat geen foto's die het uitzicht vanuit hun woningen verduidelijkt. Bovendien wordt het gezichtsveld van de verzoekende partijen reeds ernstig verstoord door de aanwezigheid van andere omgevingsfactoren, zoals de E403, twee hoogspanningslijnen, een GSM-mast en een brug.

Ook inzake de beweerdte slagschaduw- en geluidshinder leveren de verzoekende partijen weinig concrete informatie aan en maken zij niet aannemelijk dat de slagschaduw- en/of geluidshinder zich daadwerkelijk zal voordoen. De tussenkomende partij merkt hierbij nog op dat in de nabije

omgeving van de woningen van de verzoekende partijen nog een autosnelweg aanwezig is. Inzake de beweerdde slagschaduw hinder maken de verzoekende partijen niet aannemelijk dat hun woning gelegen is binnen de zone die door slagschaduw getroffen zou worden, zodat hun argumenten louter hypothetisch zijn. Gelet op het hypothetisch karakter van deze argumenten, is het belang dat hieruit voortvloeit eveneens te beschouwen als hypothetisch.

Bovendien hebben de verzoekende partijen geen belang voor zover zij aanvoeren dat de verwerende partij niet heeft stilgestaan bij de hinderaspecten slagschaduw en geluid, aangezien er geen causaal verband bestaat tussen de geluids- en slagschaduw hinder en de realisatie van de stedenbouwkundige vergunning. Deze hinder houdt immers verband met de voorwaarden van een milieuvergunning, hetgeen geen grond kan vormen voor het rechtens vereiste belang bij het aanvechten van een stedenbouwkundige vergunning.

De tussenkomende partij stelt voorts nog vast dat de verzoekende partijen niet omschrijven op welke wijze zij elk afzonderlijk over het rechtens vereiste persoonlijk belang bij het beroep tot nietigverklaring beschikken. Zij beperken zich tot de loutere situering van hun woningen ten aanzien van de op te richten windturbines, zonder hierbij te omschrijven in welke mate elke verzoekende partij afzonderlijk mogelijke hinder zou ondervinden. Ook inzake de beweerdde slagschaduw hinder laten de verzoekende partijen na om voor elk afzonderlijk te omschrijven of zij al dan niet daadwerkelijk slagschaduw hinder kunnen ervaren. De tussenkomende partij wijst hierbij nog op een arrest van de Raad van State waarin inzake slagschaduw hinder geoordeeld werd dat de invloed van slagschaduw op de menselijke omgeving verwaarloosbaar is vanaf 150 meter. Eenzelfde vaststelling kan gedaan worden met betrekking tot de beweerdde geluidshinder, waarbij de Raad van State ook reeds geoordeeld heeft dat de verzoekende partij slechts een persoonlijk nadeel zal ondervinden indien zij de beweerdde geluidshinder aantoont.

De tussenkomende partij stelt nog dat, doordat de verzoekende partijen niet elk afzonderlijk hun belang toelichten en zich beperken tot vage, ongenueanceerde en ongemotiveerde beweringen inzake de te vrezen hinder, de vordering gelijkgesteld kan worden met een *actio popularis*. Dit gegeven wordt volgens de tussenkomende partij nog kracht bijgezet door het feit dat de verzoekende partijen geen blijk geven van een voldoende geïndividualiseerde band tussen de bestreden beslissing en elke verzoekende partij afzonderlijk.

De tussenkomende partij voert tot slot inzake de beweerdde waardevermindering van de eigendommen van de verzoekende partijen nog aan dat zij op geen enkele wijze aannemelijk maken of en in welke mate de waardevermindering zich zou manifesteren. Zij merkt op dat, hoewel de verzoekende partijen menen een waardevermindering te zullen ondervinden ingevolge de grootschaligheid van het project, zij bij de middelen nergens opwerpen dat de verwerende partij een kennelijk onredelijke beslissing heeft genomen door de windturbines toe te laten. Bovendien zijn de woningen van de verzoekende partijen op zo'n 250 à 300 meter van de dichtstbijzijnde windturbine gelegen en tonen de verzoekende partijen niet aan hoe de aard en de omvang van de windturbines werkelijk tot een waardevermindering zouden leiden. De verzoekende partijen brengen geen plannen of foto's bij, zodat de beweerdde waardevermindering niet onderschreven wordt door het dossier.

4.

De verzoekende partijen benadrukken in hun wederantwoordnota dat het volstaat dat zij de beweerdde hinder voldoende aannemelijk maken en dat zij geen concrete hinder dienen aan te tonen. Volgens hen kan niet betwist worden dat een constructie met een hoogte van 185 meter zichtbaar is over verschillende honderden meters en aldus zichtbaar is tot aan de eigendommen van de verzoekende partijen. Indien de visie van de tussenkomende partij gevolgd zou worden, kan geen enkele omwonende ooit een belang hebben bij het instellen van een vordering tot

nietigverklaring bij de Raad, aangezien windturbines steeds op een ruime afstand ten opzichte van woningen moeten worden ingeplant.

Zij wijzen er nog op dat de tussenkomenende partij de ruime zichtbaarheid ook niet betwist en dat de verwerende partij uitdrukkelijk erkent dat de verzoekende partijen een belang kunnen hebben bij huidige procedure. Bovendien heeft ook de Auditeur bij de Raad van State in het kader van het beroep tegen de milieuvergunning gesteld dat de verzoekende partijen over het vereiste belang beschikken.

De verzoekende partijen voegen volledigheidshalve nog een uittreksel toe van de schaduwstudie en de geluidstudie, waarop zij hun woningen aanduiden.

5.

De tussenkomenende partij geeft in haar laatste schriftelijke uiteenzetting aan te volharden in haar standpunt.

Beoordeling door de Raad

1.

Artikel 4.8.11, §1, eerste lid, 3° VCRO vereist dat de verzoekende partijen, om als belanghebbenden bij de Raad beroep te kunnen instellen, aantonen of aannemelijk maken dat zij rechtstreekse of onrechtstreekse hinder of nadelen kunnen ondervinden door de bestreden beslissing. Het bestaan van die hinder of nadelen hoeft niet absoluut zeker te zijn.

Wel zullen de verzoekende partijen het mogelijk bestaan van deze hinder of nadelen of de vrees hiervoor voldoende aannemelijk moeten maken, de aard en de omvang ervan voldoende concreet moeten omschrijven en tegelijk zullen zij moeten aantonen dat er een rechtstreeks of onrechtstreeks causaal verband kan bestaan tussen de uitvoering of de realisatie van de vergunningsbeslissing en de hinder of nadelen die zij ondervinden of vrezen te ondervinden.

2.

Uit het verzoekschrift blijkt dat de verzoekende partijen op 250 à 300 meter van een van de windturbines wonen. De eerste verzoekende partij woont in de nabijheid van windturbine 3, de tweede verzoekende partij in de nabijheid van windturbine 2 en voor de derde verzoekende partij is windturbine 4 de dichtstbijzijnde windturbine. De verzoekende partijen vrezen ingevolge de realisatie van de bestreden vergunning voor zichthinder, geluidshinder, slagschaduwhinder en een waardevermindering van hun eigendommen.

Naar het oordeel van de Raad maken de verzoekende partijen aan de hand van de ligging van hun percelen ten opzichte van de geplande windturbines voldoende aannemelijk hinder en nadelen te kunnen ondervinden door het oprichten van de windturbines. Gelet op de maximale rotorhoogte van 185 meter en de rotordiameter van 131 meter van de windturbines, kan er redelijkerwijze aangenomen worden dat de verzoekende partijen visuele hinder zullen ondervinden alsook geluids- en slagschaduwhinder. Er valt ook niet te betwisten dat er een causaal verband bestaat tussen de beweerde hinder met de realisatie van de windturbines die door de bestreden beslissing worden vergund.

Anders dan de tussenkomenende partij dit ziet, tonen de verzoekende partijen elk afdoende aan persoonlijke hinder of nadelen te kunnen ondervinden ingevolge de realisatie van het bestreden project.

3.

De exceptie wordt verworpen.

VI. ONDERZOEK VAN DE MIDDELEN

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

1.

De verzoekende partijen roepen in een eerste middel de schending in van artikel 4.4.9, §1 VCRO, artikel 3 van het besluit van de Vlaamse regering van 11 april 2008 tot vaststelling van de nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen (hierna: Typevoorschriftenbesluit), artikel 15.4.6.1 van het koninklijk besluit van 28 december 1972 betreffende de inrichting en de toepassing van de ontwerp-gewestplannen en de gewestplannen (hierna: Inrichtingsbesluit), de artikelen 2 en 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder het motiveringsbeginsel en het zorgvuldigheidsbeginsel.

De verzoekende partijen stellen dat de aanvraag deels gelegen is in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, met name de toegangsweg voor windturbine 1 bevindt zich in dit gebied en ook de rotorbladen van alle windturbines zullen boven dit gebied hangen, hetgeen ook bevestigd wordt in de bestreden beslissing. De aanvraag dient bijgevolg het esthetische karakter van het landschappelijk waardevol agrarisch te respecteren. Zij stellen verder vast dat artikel 4.4.9 VCRO toegepast wordt en wijzen erop dat de typevoorschriften waarnaar artikel 4.4.9 VCRO verwijst, duidelijk aangeven dat de algemene bestemming van de omgeving niet in het gedrang mag worden gebracht. Bijgevolg is de vergunningverlenende overheid bij de toepassing van artikel 4.4.9 VCRO niet vrijgesteld om de esthetische toets door te voeren. De verzoekende partijen staven deze stelling nog met rechtspraak van de Raad en de Raad van State. Volgens de verzoekende partijen vloeit dan ook zowel uit artikel 15.4.6.1 Inrichtingsbesluit als uit artikel 4.4.9 VCRO *juncto* artikel 3 Typevoorschriftenbesluit voort dat, zowel in (gewoon) agrarisch gebied als in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, een esthetische toets moet worden doorgevoerd.

Zij zetten verder over de esthetische toets uiteen dat reeds bestaande aantastingen niet als grondslag kunnen worden aangehaald om een bijkomende aantasting te vergunnen. De bestemming als landschappelijk waardevol agrarisch gebied leidt er immers net toe dat verdere aantastingen moeten worden vermeden. Ook dient de esthetische toets te worden onderscheiden van de toetsing aan de goede ruimtelijke ordening en aan de beoordelingscriteria van de omzendbrief RO/2014/02 over de oprichting van windturbines.

De verzoekende partijen menen dat de esthetische toets in de bestreden beslissing niet correct en afdoende gemotiveerd is. De verwerende partij steunt immers op het feit dat de autosnelweg waarmee wordt aangeknoopt, duidelijk visueel waarneembaar is in de omgeving en dominant is. Aangezien de omgeving reeds aangetast is en een homogeen karakter vertoont, stelt de verwerende partij dat de aanvraag de esthetische toets doorstaat. Volgens de verzoekende partijen is de autosnelweg echter niet dominant aanwezig, maar ligt deze verzonken in het sterk glooiende en doorgroende landschap. Nergens wordt toegelicht hoe de autosnelweg in de ruimere omgeving ervaren wordt, terwijl het gehele landschap en diens visuele ervaring in aanmerking dient te worden genomen.

Wat betreft de aanwezigheid van de zendmast, de hoogspanningspylonen en de brugpylonen, erkennen de verzoekende partijen dat deze elementen wel een zekere ruimtelijke impact genereren, maar merken zij op dat er enkel sprake is van een bundeling met windturbine 1. Bovendien is de hoogte van deze constructies geenszins vergelijkbaar met de impact van een 185 meter hoge windturbine. Voor de overige windturbines is geen enkel verticaal landschapselement aanwezig waarmee een visuele koppeling kan worden gemaakt.

Uit het voorgaande volgt dan ook dat de verwerende partij de verdere aantasting van het gehele gebied op basis van een aantasting door verschillende verticale elementen op de rand van of buiten het aanvraaggebied verantwoordt. Nochtans wordt de gehele omgeving van windturbines 2 tot en met 4 volgens de verzoekende partijen gekenmerkt door een quasi onaangetaste aaneensluitende omgeving. Dit klemmt des te meer nu de aanvraag deels is gelegen binnen het landschappelijk waardevol agrarisch gebied waar een nog strengere esthetische toets dient te worden doorgevoerd. Zij merken hierbij nog op dat de verwerende partij in de bestreden beslissing erkent dat de landschapswaarden van het gebied zullen worden aangetast en dat de omgeving eerder een verlenging zal vormen van het stedelijke/verstedelijkte gebied.

Tot slot geven zij nog aan dat de windturbines geen beperkte impact hebben, gelet op de rotordiameter van maar liefst 131 waardoor de impact op het landschappelijk waardevol agrarisch gebied tot tegen 65 meter op kan lopen. Er is dan ook sprake van een ernstige aantasting van het openruimtegebied.

2.

De verwerende partij voert aan afdoende gemotiveerd te hebben dat de aanvraag vergunbaar is door toepassing te maken van artikel 4.4.9 VCRO en dat de aanvraag zowel qua bestemming als goede ruimtelijke ordening aanvaardbaar is. Zij benadrukt hierbij dat de aanvraag exclusief in agrarisch gebied wordt ingeplant. Hoewel er (soms) wieken zullen draaien boven het landschappelijk waardevol agrarisch gebied, worden hierin geen constructies opgetrokken. De verwerende partij stelt, steunend op rechtspraak van de Raad, dat bestemmingsvoorschriften grondgebonden zijn en dat er geen rekening moet worden gehouden met de bestemming van gebieden waar geen verankering in de grond is voorzien. Louter ten overvloede bevat de bestreden beslissing een motivering over de impact op het landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Hoewel niet vereist, zou de verwerende partij volgens de verzoekende partijen geen afdoende esthetische toets gedaan hebben. Zowel bij de bespreking van de bezwaren als bij de beoordeling van de goede ruimtelijke ordening heeft de verwerende partij evenwel op pertinente gronden toegelicht waarom zij de aanvraag in de omgeving vindt passen. Deze motivering is geenszins kennelijk onredelijk. De verwerende partij heeft bovendien de volledige aanvraag beoordeeld, niet enkel de windturbines op zich maar ook de nodige ondersteunende werken zoals de werkplatformen en toegangswegen. Daarenboven zijn de toegangswegen, die wel deels in landschappelijk waardevol agrarisch gebied liggen, slechts tijdelijk zodat er van een aantasting van de schoonheidswaarde van het gebied geen sprake kan zijn.

Ook kunnen de verzoekende partijen niet gevolgd worden waar zij stellen dat de autosnelweg geen beeldbepalend element is dat niet als aanknopingspunt gebruikt zou kunnen worden. Zij voegt een luchtfoto toe waaruit blijkt dat de autosnelweg, bestaande uit een 4-vaksbaan met twee pechstroken en een middenberm, door het landschap loopt. Het fotodossier bij de aanvraag, samen met het advies van het college van burgemeester en schepenen, geeft de verwerende partij een duidelijk beeld van de omgeving, ook vanuit grondaanzicht, zodat de verwerende partij met kennis van zaken kon oordelen. Dergelijke grote constructies, zelfs al gloeien ze in het landschap, zijn bij uitstek aanknopingspunten, zeker vanuit verticaal gezichtspunt. Ook de hoogspanningslijnen en GSM-mast zijn belangrijke elementen in het landschap, ook al zijn deze minder hoog dan de

geplande windturbines. De verwerende partij merkt hierbij nog op dat zij de aanvraag niet vergunbaar acht omwille van de aanwezigheid van deze constructies, maar de aanwezigheid hiervan slechts aanhaalt om te duiden dat er al meerdere grote constructies aanwezig zijn in de omgeving. Bovendien moet het gebied, omwille van de omvang van het project, in zijn geheel bekeken worden, met de autosnelweg als factor die het ganse landschap doorklieft. De verzoekende partijen stellen aldus ten onrechte dat de hoogspanningslijnen en GSM-mast geen beoordelingselement kunnen vormen voor windturbines 2 tot en met 4.

3.

De tussenkomende partij betwist de ontvankelijkheid van het middel en stelt dat de verzoekende partijen geen belang hebben bij het middel. Volgens de tussenkomende partij heeft het argument van de verzoekende partijen dat de verwerende partij is uitgegaan van foutieve bestemmingsvoorschriften en rekening moet houden met de inplanting in landschappelijk waardevol agrarisch gebied, hen geen waarborg ontnomen en kon dit geen invloed uitoefenen op de draagwijdte van de bestreden beslissing. Het enige onderdeel van de aanvraag dat in landschappelijk waardevol agrarisch gebied is gelegen, is immers de toegangsweg naar windturbine 1 die slechts 40 meter lang is. De aangevoerde kritiek kan geen invloed uitoefenen op de draagwijdte van de bestreden beslissing, nu het gedeelte van de aanvraag gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied marginaal klein is en de toegangswegen bovendien niet vergunningsplichtig zijn.

De tussenkomende partij wijst er verder op dat de dichtstbijzijnde woning van de verzoekende partijen op ongeveer 916 meter van windturbine 1 gelegen is en dat zij dan ook geen hinder kunnen ondervinden van het gegeven dat de toegangsweg naar windturbine 1 gelegen is in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Bovendien is het de tussenkomende partij niet duidelijk welk voordeel de verzoekende partijen kunnen halen uit de door de verzoekende partijen aangevoerde kritiek en zetten de verzoekende partijen hierover ook niet uiteen, zodat het middel onontvankelijk is bij gebrek aan belang.

Ten gronde voert de tussenkomende partij aan dat de verwerende partij onder geen enkel beding rekening diende te houden met de toegangswegen en werkvlakken. Overeenkomstig artikel 11.7 van het besluit van de Vlaamse regering van 16 juli 2010 tot bepaling van de handelingen waarvoor geen stedenbouwkundige vergunning nodig is (hierna: Vrijstellingenbesluit), is er immers geen stedenbouwkundige vergunning vereist voor de aanleg van strikt noodzakelijke toegangen tot en opritten naar installaties van algemeen belang. Ter staving hiervan wijst de tussenkomende partij op rechtspraak van die Raad die volgens hen stelt dat de ligging van windturbines in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en de toepassing van artikel 4.4.9 VCRO geen afbreuk doen aan het gegeven dat toegangswegen tot windturbines per definitie vrijgesteld zijn van de stedenbouwkundige vergunningsplicht. Ook heeft de Raad reeds geoordeeld dat de aanleg van een toegangsweg naar een windturbine geenszins een met de windturbine zelf complexe stedenbouwkundige handeling uitmaakt. Aangezien de toegangswegen geen wezenlijk onderdeel uitmaken van de bestreden windturbines, diende de verwerende partij de toegangswegen niet te betrekken in de beoordeling van de esthetische toets. In het geval de Raad de zienswijze van de verzoekende partijen zou bijtreden, wordt aan artikel 11.7 van het Vrijstellingenbesluit een interpretatie gegeven die strijdig is met de achterliggende doelstellingen deze bepaling. Deze bepaling is immers ingevoerd met de uitdrukkelijke doelstelling om de noodzakelijke toegangswegen tot installaties van algemeen belang vrij te stellen van de stedenbouwkundige vergunningsplicht.

De tussenkomende partij voert verder aan dat de bewering van de verzoekende partijen dat rekening moet worden gehouden met de bestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied, manifest verkeerd is. De verwerende partij is er bij de beoordeling van de aanvraag rechtsgeldig

van uitgegaan dat de aanvraag gelegen is in agrarisch gebied en voerde bijgevolg een correcte esthetische toets uit. De tussenkomenende partij wijst hierbij op haar uiteenzetting over de onontvankelijkheid van het middel en het gebrek aan belang van de verzoekende partijen bij de aangevoerde kritiek. De windturbines worden immers ingeplant in agrarisch gebied en er is alles aan gedaan om de inplanting van de windturbines in landschappelijk waardevol agrarisch gebied te vermijden. De bewering van de verzoekende partijen dat de aanvraag moet worden getoetst aan de bestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied omwille van het overdraaien van de rotor van de windturbines over deze bestemming, steunt op foutieve aannames en veronderstellingen. Steunend op rechtspraak van de Raad en de Raad van State voeren zij aan dat bestemmingsvoorschriften betrekking hebben op de bestemming van de bodem van het grondgebied en als dusdanig het toetsingskader vormen voor grondgebonden activiteiten. Het louter overhangen van de rotor is evenwel geen grondgebonden activiteit.

Zij argumenteert verder dat de esthetische toets in de bestreden beslissing afdoende is. De verwerende partij heeft ruime aandacht besteed aan de esthetische impact van het project op de schoonheidswaarde van het landschap en heeft niet kennelijk onredelijk geoordeeld dat de horizon reeds gekenmerkt wordt door groenelementen, hoogspanningslijnen, een GSM-mast en verspreid ingeplante bebouwing, waardoor de transparantie op de horizon door de inplanting van de windturbines amper wijzigt en de schoonheidswaarde van het landschap niet in het gedrang wordt gebracht.

De tussenkomenende partij wijst op de discretionaire bevoegdheid van de vergunningverlenende overheid in het kader van de esthetische toets. Uit de motivering in de bestreden beslissing blijkt volgens haar vooreerst dat de schoonheidswaarde van het landschap reeds is aangetast, doordat de projectzone wordt doorkruist door een aantal infrastructuur die het landschap determineren zoals de autosnelweg, de twee hoogspanningsleidingen, de GSM-mast en een brug. Verder wordt er een concrete beschrijving gegeven van de kenmerken van het gebied en wordt gemotiveerd dat de aanvraag de landschappelijke kwaliteiten van het landschap niet schaadt. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de aanwezige woongebieden en eigendommen, het feit dat de projectzone een sterk doorgroend landschap betreft dat niet open en homogeen is en dat bebouwing verspreid voorkomt in het licht glooiende landschap alsook dat het windturbinepark in zijn totaliteit een rustig beeld, structuur en herkenbaarheid aan de omgeving geeft.

De verzoekende partijen kunnen volgens de tussenkomenende partij evenmin worden bijgetreden in hun kritiek dat de motivering inzake de ruimtelijke inpasbaarheid foutief zou zijn. De verwerende partij heeft op afdoende wijze de verenigbaarheid van de aanvraag met de goede ruimtelijke ordening getoetst. Bovendien is de autosnelweg wel degelijk sterk in het landschap aanwezig. De tussenkomenende partij voegt een foto toe die getrokken is vanaf de straat waarin de woningen van de eerste en tweede verzoekende partij gelegen zijn en stelt dat hieruit blijkt dat de autosnelweg visueel goed waarneembaar is in het landschap. De brug en tal van verlichtingspalen zijn eveneens duidelijk zichtbaar. Ook andere in deze straat genomen foto's tonen aan dat de autosnelweg en het vrachtverkeer dat zich verplaatst over deze snelweg goed zichtbaar is in het landschap. Eenzelfde zicht is waarneembaar in de straat van de derde verzoekende partij, waarop de brug en het vrachtverkeer erg goed zichtbaar zijn. De tussenkomenende partij voegt tot slot nog een foto toe waaruit blijkt dat de hoogspanningslijnen en GSM-mast een determinerende impact op het landschap uitoefenen.

4.

De verzoekende partijen voeren in hun wederantwoordnota aan dat zij wel degelijk belang hebben bij hun kritiek over de ligging van de toegangsweg in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De toegangsweg is immers noodzakelijk om de windturbines te kunnen oprichten en de verzoekende partijen zullen aanzienlijke visuele hinder ondervinden van deze windturbines. Hun

belang wordt bovendien niet enkel geput uit de ligging van de toegangsweg maar ook uit het feit dat de rotorbladen boven landschappelijk waardevol agrarisch gebied zullen draaien.

Anders dan de verwerende en de tussenkomende partij voorhouden, dient de aanvraag volgens de verzoekende partijen niet enkel te worden getoetst op basis van de bestemmingsvoorschriften van de locaties waar de constructies in de grond verankerd zijn. De rechtspraak waarnaar zij verwijzen, is dan ook niet dienend, nu deze betrekking had op variabele activiteiten waarbij er geen constante hinder is en waarbij dus ook lange periodes bestaan waarbij er geen activiteit boven het betreffende gebied zal plaatsvinden. In dit geval zullen de rotorbladen echter steeds in de omgeving aanwezig zijn en een determinerend visueel element uitmaken. De verzoekende partijen wijzen er nog op dat indien een dergelijke visie gevolgd zou worden, ook terrassen of uitkragingen die worden opgericht bij constructies die niet zelf in agrarisch gebied zijn gelegen maar hieraan wel palen boven het agrarisch gebied en op de eerste verdieping of hoger voorzien worden, mogelijk zijn. Gelet op de permanente aanwezigheid van de rotorbladen, diende de aanvraag wel degelijk afgetoetst te worden aan de bestemmingsvoorschriften van landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Wat de toegangswegen betreft, stellen de verzoekende partijen dat deze een essentieel onderdeel van het windmolenpark uitmaken en dat, hoewel op zich niet vergunningsplichtig, er sprake is van een onlosmakelijke band met de vergunningsplichtige handelingen, zodat de bestemmingsvoorschriften van toepassing op de locatie van deze handelingen weldegelijk mee in aanmerking moeten worden genomen. Zij wijzen hierbij nog op hetgeen de Auditeur bij de Raad van State hierover overwoog in zijn advies in het kader van het beroep van de verzoekende partijen tegen de milieuvergunning.

Zij wijzen er voorts op dat de verwerende en tussenkomende partij wat betreft de zichtbaarheid van de autosnelweg quasi integraal verwijzen naar luchtfotomateriaal en selectief materiaal uit het aanvraagdossier. Het is volgens de verzoekende partijen evenwel merkwaardig dat de verwerende partij in haar antwoordnota expliciet aangeeft dat er sprake is van een glooiend landschap waarin de autosnelweg is verzonken, hetgeen manifest strijdig is met de inhoudelijke beoordeling in de bestreden beslissing. De verwerende en tussenkomende partij kunnen evenmin gevolgd worden voor zover zij stellen dat de GSM-mast en hoogspanningslijnen relevant zijn aangezien het landschap in zijn geheel zou moeten worden bekeken. Het reeds bestaan van een aantasting in de omgeving geldt immers geenszins als een vrijgeleide voor vergunning van bijkomende aantastingen van het landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

5.

De tussenkomende partij benadrukt over de ontvankelijkheid van het middel dat de verzoekende partijen niet uiteenzetten hoe de aangevoerde kritiek voor hen griefhoudend is. De aangevoerde visuele hinder is niet dienstig ter verantwoording van het vermeende griefhoudende karakter van hun kritiek, aangezien een toegangsweg geen visuele hinder doet ontstaan en de lage inplanting in het landschap de toegangsweg vrijwel volkomen onzichtbaar maakt.

De tussenkomende partij treedt de verzoekende partijen verder niet bij dat enkel in het geval van variabele activiteiten de bestemmingsvoorschriften grondgebonden zijn. Zij verwijst opnieuw naar rechtspraak van de Raad waarin reeds geoordeeld is dat het louter overdraaien van wieken van windturbines geen afbreuk doet aan het grondgebonden karakter. De verzoekende partijen kunnen niet dienstig verwijzen naar het Auditorsverslag, aangezien de Raad reeds oordeelde dat de aanleg van een toegangsweg naar een windturbine geenszins samen met de windturbine zelf een complexe stedenbouwkundige handeling uitmaakt en dat de aanleg van de toegangsweg tot een windturbine een van de vergunning afsplitsbare handeling is die uitdrukkelijk vrijgesteld is van de stedenbouwkundige vergunningsplicht.

Beoordeling door de Raad

1.1

De verzoekende partijen voeren in essentie aan dat de verwerende partij, gelet op de ligging van de aanvraag in (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied, zowel op grond van artikel 15.4.6.1 van het Inrichtingsbesluit als op basis van artikel 4.4.9 VCRO *juncto* artikel 3 Typevoorschriftenbesluit een esthetische toets diende door te voeren en dat de doorgevoerde esthetische toets in de bestreden beslissing niet correct en afdoende is.

1.2

De verzoekende partijen kaderen hun belang bij de vordering in functie van de zichthinder die zij menen te ondervinden door de inplanting van de windturbines. Gelet op het feit dat het middel zijn wettigheidskritiek richt op de, volgens hen, gebrekkige esthetische toets, kan het middel dan ook worden ingepast binnen het belang van de verzoekende partijen.

Een verzoekende partij heeft belang bij een middel indien de vernietiging van de bestreden beslissing op grond van dit middel voor haar een voordeel kan meebrengen, of indien de in het middel aangeklaagde onwettigheid haar heeft benadeeld. De verzoekende partijen trachten met dit middel hun visueel nadeel te herstellen en hebben dan ook belang om dit middel in te roepen.

2.1

De percelen liggen volgens de bestemmingsvoorschriften van het gewestplan 'Kortrijk' vastgesteld met koninklijk besluit van 4 november 1977 deels in agrarisch gebied en deels in landschappelijk waardevol agrarisch gebieden.

De vier windturbines worden ingeplant in agrarisch gebied. De wieken van de windturbines draaien evenwel deels over agrarisch gebied en deel over landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Ook de tijdelijke werkzones en toegangswegen zijn deels gelegen in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

In agrarisch en landschappelijk waardevol agrarisch gebied gelden de voorschriften zoals geformuleerd in de artikelen 11.4.1 en 15.4.6.1 Inrichtingsbesluit.

Artikel 11.4.1 van het Inrichtingsbesluit bepaalt het volgende:

“De agrarische gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de ruime zin. Behoudens bijzondere bepalingen mogen de agrarische gebieden enkel bevatten de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, benevens verblijfgelegenheid voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt, en eveneens para-agrarische bedrijven.”

Artikel 15.4.6.1 van het Inrichtingsbesluit luidt als volgt:

“De landschappelijke waardevolle gebieden zijn gebieden waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapsontwikkeling te doen. In deze gebieden mogen alle handelingen en werken worden uitgevoerd die overeenstemmen met de in grondkleur aangegeven bestemming, voor zover zij de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen.”

Uit de artikelen 11.4.1 en 15.4.6.1 van het Inrichtingsbesluit volgt dat de toelaatbaarheid van bouwwerken in landschappelijk waardevol agrarisch gebied op grond van een tweevoudig criterium moet worden getoetst, namelijk enerzijds een planologisch criterium, hetwelk veronderstelt dat de vergunningverlenende overheid nagaat of de te vergunnen werken in overeenstemming zijn met de agrarische bestemming, en anderzijds een esthetisch criterium, hetwelk inhoudt dat de bedoelde werken verenigbaar moeten zijn met de eisen ter vrijwaring van het waardevol karakter van het agrarisch landschap.

2.2

Met de verzoekende partijen stelt de Raad vast dat, anders dan de verwerende en tussenkomende partij dit zien, de aanvraag niet uitsluitend in agrarisch gebied gelegen is en de aanvraag bijgevolg niet enkel getoetst dient te worden aan de voorschriften van de bestemming agrarisch gebied maar ook aan die van het landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

Uit de stukken van het dossier blijkt immers, en het wordt door de partijen op zich niet betwist, dat de toegangswegen en werkplatformen deels gelegen zijn in landschappelijk waardevol agrarisch gebied en deels in agrarisch gebied. In de beschrijvende nota bij de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag wordt over de werkplatformen en toegangswegen gesteld dat deze *“in principe gedurende de hele levensduur van de windturbines in stand gehouden worden om een voldoende hoge beschikbaarheid van de installaties te garanderen”*. De toegangswegen en werkplatformen moeten dan ook beschouwd worden als een wezenlijk onderdeel van de aanvraag en moeten als zodanig door de vergunningverlenende overheid worden betrokken in haar beoordeling. Noch het feit dat de toegangswegen slechts een tijdelijk karakter zouden hebben, noch de bewering dat de toegangswegen vrijgesteld zijn van de stedenbouwkundige vergunningsplicht, doet aan voorgaande vaststelling afbreuk. De verplichting tot planologische toetsing geldt immers voor alle onderdelen van de aanvraag.

Bovendien draaien ook de wieken van de windturbines deels boven landschappelijk waardevol agrarisch gebied en deels boven agrarisch gebied. De verwerende en de tussenkomende partij kunnen niet worden bijgetreden waar zij stellen dat de verwerende partij de bestemming enkel diende af te toetsen aan de planvoorschriften waar de windturbines worden verankerd in de grond. Het kan in redelijkheid niet betwist worden dat de ronddraaiende wieken, met een rotordiameter van maximaal 131 meter, een impact hebben op het landschappelijk waardevol agrarisch gebied. De omstandigheid dat de wieken niet permanent maar slechts tijdelijk over het landschappelijk waardevol agrarisch gebied zou draaien, doet niet anders besluiten. De verwerende partij diende bijgevolg de aanvraag ook op dit vlak af te toetsen met voorschriften van de bestemming landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

De Raad stelt bovendien vast dat ook de verwerende partij deze mening toegedaan lijkt te zijn. In de bestreden beslissing overweegt de verwerende partij immers dat de aanvraag gelegen is in een agrarisch gebied en in een landschappelijk waardevol agrarisch gebied en verder dat de voorschriften vermeld in artikel 15.4.6.1 Inrichtingsbesluit onverminderd van toepassing zijn zodat bijgevolg *“een uitgebreide toets gemaakt moet worden van de aanvraag ten opzichte van de landschappelijke waarden”*.

3.1

De bestreden beslissing steunt op de overweging dat artikel 4.4.9 VCRO toelaat dat voor windturbines in agrarisch en landschappelijk waardevol agrarisch gebied afgeweken wordt van de stedenbouwkundige voorschriften.

Artikel 4.4.9 VCRO bepaalt:

“ ...

§ 1. Het vergunningverlenende bestuursorgaan mag bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor windturbines en windturbineparken, alsook voor andere installaties voor de productie van energie of energierecuperatie in een gebied dat sorteert onder de voorschriften van een gewestplan, afwijken van de bestemmingsvoorschriften, indien het aangevraagde kan worden vergund op grond van de voor de vergelijkbare categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding bepaalde standaardtypebepalingen, vermeld in de bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 11 april 2008 tot vaststelling van nadere regels met betrekking tot de vorm en de inhoud van de ruimtelijke uitvoeringsplannen, zoals de tekst ervan is vastgesteld bij het besluit van 11 april 2008.

Het eerste lid laat geen afwijkingen toe op de voorschriften van het gewestplan die betrekking hebben op de inrichting en het beheer van het gebied.

§ 2. Voor de toepassing van § 1, eerste lid, geldt dat een bestemmingsvoorschrift van een gewestplan alleszins vergelijkbaar is met een categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding, indien deze concordantie vermeld wordt in de tabel, opgenomen in artikel 7.4.13, eerste lid, of in de concordantielijst, bepaald krachtens voornoemd artikel 7.4.13, tweede lid.

De Vlaamse Regering kan die concordanties verfijnen en bepalen voor welke bestemmingsvoorschriften van de gewestplannen geen vergelijkbare categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding bestaat.

...”

Artikel 4.4.9, §1 VCRO laat aldus toe om in afwijking van een gewestplanbestemming een vergunning te verlenen voor windturbines en windturbineparken, alsook voor andere installaties voor de productie van energie of energierecuperatie indien het gevraagde vergunbaar is op grond van de voor de vergelijkbare categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding bepaalde standaardtypebepalingen vermeld in de bijlage bij het Typevoorschriftenbesluit. Deze afwijking wordt echter niet toegestaan voor voorschriften die betrekking hebben op de inrichting en het beheer van het gebied.

Artikel 4.4.9, §2, eerste lid VCRO bepaalt verder dat voor de toepassing van §1, eerste lid, geldt dat een bestemmingsvoorschrift van een plan van aanleg alleszins vergelijkbaar is met een categorie of subcategorie van gebiedsaanduiding, indien deze concordantie vermeld wordt in de tabel, opgenomen in artikel 7.4.13, eerste lid VCRO of in de concordantielijst, bepaald krachtens artikel 7.4.13, tweede lid VCRO.

Blijkens de tabel opgenomen in artikel 7.4.13, eerste lid VCRO concordeert het bestemmingsvoorschrift “Agrarische gebieden” met de (sub)categorie van gebiedsaanduiding “Landbouw”. In de bijlage bij het Typevoorschriftenbesluit wordt een standaardtypebepaling opgenomen, zijnde ‘agrarisch gebied’, concorderend met ‘landbouw’, waar gesteld wordt dat, ‘voor zover ze door hun beperkte impact de realisatie van de algemene bestemming niet in het gedrang brengen’ toegelaten zijn: ‘het aanbrengen van windturbines en windturbineparken, alsook andere installaties voor de productie van (hernieuwbare) energie of energierecuperatie. De mogelijke effecten van de inplanting ten aanzien van efficiënt bodemgebruik, eventuele verstoring van de uitbating(smogelijkheden) en landschappelijke kwaliteiten dienen in een lokalisatienota te worden beschreven en geëvalueerd’.

Ingevolge deze concordantie is de inplanting van windturbines dus mogelijk in gebieden die volgens het gewestplan bestemd zijn tot agrarisch gebied voor zover de algemene bestemming niet in het gedrang komt en de mogelijke effecten van de windturbines ten aanzien van efficiënt bodemgebruik, eventuele verstoring van de uitbating(smogelijkheden) en landschappelijke kwaliteiten in een lokalisatienota worden beschreven en door de vergunningverlenende overheid worden beoordeeld.

3.2

Het wordt niet betwist dat het, in beginsel, met toepassing van artikel 4.4.9 VCRO, niet is uitgesloten om windturbines te vergunnen in landschappelijk waardevolle agrarische gebieden. Evenmin wordt betwist dat de vergunningverlenende overheid er toe gehouden is een toets op de schoonheidswaarde van het gebied uit te voeren, hetgeen inhoudt dat in de bestreden beslissing de bestaande toestand, alsook het effect van de aangevraagde inrichting op die bestaande toestand, wordt beschreven en beoordeeld.

In de mate dat de verwerende partij argumenteert dat de in de bestreden beslissing doorgevoerde esthetische toets 'niet nodig' was omwille van de ligging van de aanvraag in agrarisch gebied, wijst de Raad erop dat de vergunningverlenende overheid niet enkel in toepassing van artikel 15.4.6.1 Inrichtingsbesluit ertoe gehouden is een esthetische toets door te voeren, maar de vergunningverlenende ook op basis van artikel 4.4.9 VCRO *juncto* het Typevoorschriftenbesluit er steeds toe gehouden is een toets op de schoonheidswaarde van het gebied uit te voeren. Het Typevoorschriftenbesluit stelt immers als vereiste dat de effecten van de inplanting ten aanzien van de landschappelijke kwaliteiten in een lokalisatienota dienen te worden beschreven en geëvalueerd. Hieruit volgt dat de verwerende partij in de bestreden beslissing de bestaande toestand, alsook het effect van de aangevraagde inrichting op de landschappelijke kwaliteiten, afdoende dient te beschrijven en te beoordelen.

Uit het voorgaande volgt dat de verwerende partij bij de beoordeling of de windturbines stedenbouwkundig aanvaardbaar is, zowel in agrarisch als landschappelijk waardevol agrarisch gebied, er steeds toe gehouden is een toets op de schoonheidswaarde van het gebied uit te voeren. Door de gedeeltelijke ligging in landschappelijk waardevol agrarisch gebied dienen de effecten op de landschappelijke kwaliteiten op een meer stringente wijze worden beoordeeld.

4.1

De bestreden beslissing bevat volgende esthetische toets:

“ ...

ESTHETISCHE TOETS: IMPACT OP HET LANDSCHAP, DE NATUUR EN HET ERFGOED

Het landschap

Zie "Het openbaar onderzoek", 13. "Impact op het landschap/open ruimte & visuele impact". Het doorgroende en licht glooiende landschap is gekenmerkt door akkers en weilanden en wordt doorsneden door bomenrijen en solitair voorkomende bomen of bomengroepen. Het landschap is evenwel niet open en homogeen: de bebouwing en infrastructuur komt zowat overal verspreid voor. De snelweg, de hoogspanningsleidingen, een GSM-mast en ook de verspreid gelegen bebouwing zijn onmiskenbaar ruimtelijke gegevens in het landschap.

De wieken van de windturbines draaien deels over het landschappelijk waardevol agrarisch gebied en ook de tijdelijke toegangswegen en werkplatformen zijn deels gelegen in landschappelijk waardevol gebied. Door de ligging op maaiveldniveau (en de beperkte afmetingen, zie voorwaarden) is de ruimtelijke impact van de verhardingen op het landschappelijk waardevol gebied niet van die aard dat een onaanvaardbare verstoring

wordt teweegggebracht. Het draaien van de wieken boven landschappelijk waardevol gebied is afhankelijk van de windrichting. Gelet op de overwegende zuidwest-richting van de wind, dwars op de lijn turbines, en dus dwars op de grens van het landschappelijk waardevol gebied, is dit overdraaien in slechts een beperkte tijdsperiode een realiteit. Dit beperkte tijdelijk karakter samen met de hoogte van de wieken ten opzichte van de waarnemer op grondniveau en de afwezigheid van effectieve constructies op grondniveau leidt er toe dat, na afweging ten opzichte van het algemene belang inzake groene energieproductie (windturbines hebben een ecologische connotatie en aldus een positief effect op de landschapsbeleving) besloten kan worden dat er geen afbreuk gedaan wordt aan de landschapsschoonheid van de omgeving.

De windturbines liggen in een strook langs de snelweg die ruimtelijk, omwille van de ligging van de snelweg, niet als landschappelijk waardevol is bestemd. Het opschuiven van de turbines buiten het landschappelijk waardevol gebied in een reeds aangetast gebied, getuigt van respect voor de planologisch vastgelegde bestemming.

De zichtbaarheid en landschappelijke impact van de turbines is onmiskenbaar, doch dit dient echter niet per definitie als hinderlijk beschouwd worden. Voorliggende aanvraag voorziet een geclusterde opstelling in lijnverband aansluitend bij een bestaande ruimtelijk-landschappelijke as, met beperkte onderlinge afstanden in functie van de herkenbaarheid als ruimtelijke eenheid. De windturbines geven hier een structuur en meer duidelijke herkenbaarheid aan de omgeving, Zij kunnen als bakens in de omgeving worden beschouwd. De masten van windturbines nemen een geringe oppervlakte in beslag in het landschap. De transparantie op de horizon door de inplanting van de windturbines wordt amper gewijzigd. De vier windturbines zijn van eenzelfde type en zijn dus gelijkaardig qua dimensies en kleurgebruik. De windturbines zijn van een traag draaiend type; een laag toerental wordt als statiger en minder storend ervaren dan een hoog toerental.

De visuele landschappelijke impact van windturbines kan sterk verschillen naargelang het type, verhouding, de kleur, het inplantingspatroon en de eventuele bebakening van de turbines. Het windpark zal uit vier windturbines van eenzelfde type bestaan, die door middel van een bepaald systeem afzonderlijk geregeld kunnen worden. Dit betekent dat zowel geluid als slagschaduw per turbine kunnen worden ingesteld. Alle windturbines hebben een gelijke hoogte en rotordiameter.

Door het aanpassen van de kleur kan de contrastwerking met de omgeving groter of kleiner worden. De buitenkant van de windturbines (mast, gondel en wieken) zal worden uitgevoerd in een neutrale kleur (licht grijs). Afhankelijk van de gebruikte materialen zullen de mast, gondel en wieken al dan niet worden geverfd (bij voorbeeld RAL 7035 = licht grijs). Om de landschappelijke impact bijkomend te beheersen mag, conform het advies van het college van burgemeester en schepenen van Kortrijk, op de turbines geen belettering of reclame aangebracht worden.

Het verplicht aanbrengen van een bebakening (zie advies Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer) is niet van die aard dat een relevant grotere visuele en/of landschappelijke impact ten opzichte van de grootschalige constructies op zich bewerkstelligd wordt. De verplichte bebakeningsmaatregelen zijn overdag, wanneer de landschapsbeleving merkbaar groter is dan 's nachts, enkel in zeer ondergeschikte mate op te merken.

...

Het komt de Raad niet toe zijn beoordeling van de landschappelijke kwaliteiten of de schoonheidswaarde van een gebied in de plaats te stellen van de verwerende partij. Bij de

uitoefening van zijn legaliteitstoezicht kan de Raad enkel nagaan of de vergunningverlenende overheid de haar terzake toegekende appreciatiebevoegdheid naar behoren heeft uitgeoefend, met name of zij is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij deze correct heeft beoordeeld en of zij op grond daarvan in redelijkheid tot haar beslissing is kunnen komen en in die beslissing formeel tot uiting heeft gebracht.

4.2

De verzoekende partijen stellen dat de opgegeven esthetische toets gebrekkig is omdat reeds bestaande aantastingen niet als grondslag kunnen worden aangehaald om een bijkomende aantasting te vergunnen alsook dat de uit te voeren esthetische toets een andere toets is dan deze van de overeenstemming met de goede ruimtelijke ordening en die van de overeenstemming met de beoordelingscriteria uit de omzendbrief RO/2014/02. Bovendien stellen zij dat de autosnelweg geenszins visueel aanwezig of dominant is in het landschap en dat de aanwezigheid van de zendmast, hoogspanningspylonen en brugpylonen omwille van hun ligging in de nabijheid van windturbine 1 enkel relevant is met betrekking tot deze windturbine.

De overweging in de bestreden beslissing dat er geen sprake is van een open en homogeen landschap, gelet op de aanwezigheid van de snelweg, hoogspanningsleidingen, een GSM-mast en verspreid gelegen bebouwing, en dat het opschuiven van de windturbines buiten het landschappelijk waardevol gebied in een reeds aangetast gebied getuigt van respect voor de planologisch vastgelegde bestemming, volstaat niet. Daargelaten de vaststelling dat de hoogspanningsleidingen en GSM-mast zich enkel in de nabijheid van windturbine 1 bevinden, kan het reeds aangetast karakter van de omgeving geen reden zijn om het (landschappelijk waardevol) agrarisch gebied nog verder aan te tasten en kan dit niet worden ingeroepen om de verenigbaarheid met de schoonheidswaarde van het landschap te verantwoorden. De reeds aanwezige constructies volstaan dan ook niet om te kunnen besluiten dat het gevraagde voldoet aan het esthetisch criterium.

Ook de vaststelling dat de wieken van de windturbines slechts tijdelijk, met name afhankelijk van de windrichting, overdraaien boven het landschappelijk waardevol agrarisch gebied, kan niet overtuigen om te stellen dat geen afbreuk wordt gedaan aan de landschappelijke kwaliteiten van de omgeving. Met deze overweging gaat de verwerende partij immers voorbij aan het feit dat het overdraaien van de wieken, zelfs al is het tijdelijk, een impact genereren op het landschap, ook al is dit niet constant.

De Raad stelt verder vast dat het motief over de geclusterde opstelling in lijnverband van de windturbines, aansluitend bij een bestaande ruimtelijk-landschappelijke as met beperkte onderlinge afstanden, op zich evenmin volstaat om te stellen dat de landschappelijke kwaliteiten niet worden aangetast. De vraag of de geplande windturbines voldoen aan de criteria zoals vooropgesteld in de omzendbrief RO/2006/02 en de vraag naar de vrijwaring van de schoonheidswaarde van het gebied, waarbij de landschappelijke kwaliteiten van dit gebied moeten worden vooropgesteld en geëvalueerd ten aanzien van de impact van de inplanting, hebben immers duidelijk een andere doelstelling.

Ook het motief dat de visuele landschappelijke impact van windturbines sterk kan verschillen, waarbij wordt gewezen op het feit dat het windpark zal bestaan uit vier windturbines van eenzelfde type die afzonderlijk geregeld kunnen worden, op het gegeven dat de turbines eenzelfde hoogte en rotordiameter hebben, op de neutrale kleur en op het gegeven dat geen belettering of reclame aangebracht zal worden op de windturbines, vormt geen deugdelijke verantwoording voor de verdere aantasting van het betrokken landschap door de inplanting van vier windturbines met een maximale tiphoogte van 185 meter en een rotordiameter van 131 meter. Ook al kunnen voormelde eigenschappen een effect hebben op de landschappelijke impact van de windturbines, zijn dit geen

overwegingen waaruit een afdoende beoordeling blijkt van de intrinsieke kwaliteiten van het gebied waarin de windturbines worden opgericht.

Het besluit van het voorgaande is dan ook dat de verwerende partij niet op goede gronden en niet op zorgvuldige wijze heeft geoordeeld dat de te vergunnen windturbines de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen. Dit geldt des te meer nu de aanvraag niet enkel de oprichting van windturbines omvat, maar ook toegangswegen die, zoals reeds gebleken, een wezenlijk onderdeel van de aanvraag uitmaken, en dan ook betrokken dienen te worden bij de beoordeling van de impact van de aanvraag op de schoonheidswaarde van het landschap. Een dergelijke beoordeling ontbreekt eveneens in de bestreden beslissing.

5.

Het middel is gegrond.

B. Overige middelen

Het tweede en derde middel worden niet onderzocht omdat ze niet tot een ruimere vernietiging kunnen leiden.

BESLISSING VAN DE RAAD VOOR VERGUNNINGSBETWISTINGEN

1. De afstand van het verzoek tot tussenkomst van de nv YARD ENERGY DEVELOPMENT wordt vastgesteld.
2. Het verzoek tot tussenkomst van de nv ELECTRABEL is ontvankelijk.
3. De Raad vernietigt de beslissing van de verwerende partij van 17 februari 2017, waarbij aan de eerste tussenkomende partij de stedenbouwkundige vergunning wordt verleend onder voorwaarden voor het oprichten van vier windturbines op de percelen gelegen te 8500 Bellegem (Kortrijk), Dottenijsestraat, Ijzerhandstraat, Kwabrugstraat zn en met als kadastrale omschrijving afdeling 11, sectie B, nummers 519C, 544A, 561A en 447C.
4. De Raad beveelt de verwerende partij een nieuwe beslissing te nemen over de aanvraag van de eerste tussenkomende partij en dit binnen een termijn van vier maanden te rekenen vanaf de dag na de dag van de betekening van dit arrest.
5. De Raad legt de kosten van het beroep, bepaald op 525 euro, ten laste van de verwerende partij.
6. De Raad legt de kosten van de tussenkomst, bepaald op 200 euro, ten laste van de tussenkomende partijen.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel in openbare zitting van 20 augustus 2019 door de vijfde kamer.

De toegevoegd griffier,

De voorzitter van de vijfde kamer,

Bart VOETS

Pieter Jan VERVOORT